

Częstochowa 12.05.2025

Dr hab. Marek Szajt Prof. PCz

Wydział Zarządzania

Politechnika Częstochowska

Recenzja

Rozprawy doktorskiej **mgr Anny Marii Marszał** pt „*Determinanty procesów innowacyjnych w muzeach narodowych w Polsce*” napisanej pod kierunkiem dr hab. Katarzyny Koziół-Nadolnej, prof. US

I. Uwagi wstępne

Recenzja opracowana została na podstawie pisma Przewodniczącego Rady Naukowej Instytutu Ekonomii i Finansów Prof. dr Hab. Dariusza Zarzeckiego, EiF.4010.4.2024.

Łączna objętość przedłożonej do recenzji pracy wynosi 449 stron w tym 19 stron załączników zawierających kwestionariusze badawcze wykorzystane w pracy. W zasadniczej części pracy zamieszczono 23 rysunki, 29 wykresów i 63 tabele.

II. Wybór tematu

Temat pracy jest czytelny i w pełni adekwatny do prezentowanych w dysertacji treści. Poruszane zagadnienia związane z innowacjami realizowanymi w muzeach narodowych są aktualne i na swój sposób obejmują badania pionierskie. Dotychczasowe badania w tym zakresie – realizowane także przez Promotora, w których

Politechnika Częstochowska

Wydział Zarządzania

al. Armii Krajowej 19 B, 42-201 Częstochowa

tel. +48 34 325 03 95, e-mail: dziekan@wz.pcz.pl

www.wz.pcz.pl

aktywny udział bierze Doktorantka - nie są liczne. Zaproponowane rozwiązania oraz zastosowaną metodologię, uważam za użyteczne, można uznać, że wzbogacą one dotychczas istniejącą wiedzę.

III. Cele pracy i hipotezy badawcze

1. Cel główny pracy przedstawiony został we wstępie na str. 10. jako: „identyfikacja i ocena determinant procesów innowacyjnych w muzeach narodowych w Polsce”. Cel główny został wsparty ośmioma celami szczegółowymi zdefiniowanymi w formie zadaniowej jako:

C1. Krytyczna analiza piśmiennictwa dotyczącego procesów innowacyjnych we współczesnej gospodarce.

C2. Krytyczna analiza piśmiennictwa dotyczącego procesów innowacyjnych w muzeach narodowych.

C3. Syntetyczna charakterystyka sektora muzeów narodowych w Polsce i Unii Europejskiej.

C4. Identyfikacja możliwych innowacji i uwarunkowań procesów innowacyjnych

w muzeach narodowych.

C5. Zaprojektowanie badań dotyczących wdrożonych innowacji i uwarunkowań procesów innowacyjnych w muzeach narodowych wraz z instrumentarium badawczym.

C6. Identyfikacja i charakterystyka innowacji wdrożonych w muzeach narodowych

w Polsce.

C7. Identyfikacja i charakterystyka procesu innowacyjnego z wybranego muzeum narodowego i opracowanie opisu procesu innowacyjnego.

C8. Identyfikacja dobrych praktyk, rekomendacji dla sektora, polityki publicznej oraz przyszłych badań uwarunkowań procesów innowacyjnych w MN, którego rezultatem ma być wskazanie kierunków przyszłych badań.

Sformułowanie celu głównego nie budzi większych zastrzeżeń zarówno pod względem konstrukcji, jak również autorskiego podejścia do problemu. Cel został niejako wsparty postawionym pytaniem badawczym: jakie są determinanty procesów innowacyjnych w muzeach narodowych w Polsce i jaka jest ich ocena.

2. Autorka we wstępie, przedkłada tezę (moim zdaniem hipotezę) badawczą o treści: „procesy innowacyjne w muzeach narodowych w Polsce są zależne od różnorodnych determinant, warunkujących ich przebieg oraz rezultat tych procesów”. Jest ona zgodna przyjętym kierunkiem badań aczkolwiek trudno w niej dostrzec cokolwiek silnie odkrywczego.

IV. Układ i struktura pracy

Praca składa się ze wstępu sześciu rozdziałów i zakończenia.

Wstęp umieszczony na stronach 5-14 zawiera cele pracy, cele szczegółowe, pytanie badawcze, tezę i opis poszczególnych rozdziałów. We wstępie Autorka zamieściła również informacje na temat oczekiwanych wyników badań w aspekcie realizacji celów i odpowiedzi na zapotrzebowanie środowiska.

W rozdziale pierwszym (str. 83-129) Autorka przedstawia podstawowe zagadnienia związane z teorią innowacji w ujęciu definicyjnym oraz procesowym. Opisano innowacje

w ujęciu wielowymiarowym. Rozdział ten traktować należy jako teoretyczny.

Rozdział drugi (str. 83-129) opisuje podmiot – podmioty, będące obszarem badań, czyli muzea narodowe. Przedstawiono podstawowe ramy funkcjonowania systemu muzeów w Polsce z naciskiem na te o statusie narodowych oraz odniesiono sytuację krajową do tej obserwowanej w Unii Europejskiej. Rozdział ten traktować należy jako teoretyczny.

W rozdziale trzecim (str. 130-193) przybliżono możliwości realizacji innowacji w muzeach narodowych w Polsce. Opisano uwarunkowania procesów innowacyjnych oraz zaproponowano katalog determinant tychże procesów. Rozdział ten traktować należy jako teoretyczno- metodologiczny.

Rozdział czwarty (str. 194-253) obejmuje metodykę i metodologię badań procesów innowacyjnych i ich determinant w muzeach narodowych w Polsce. Autorka zaproponowała

w nim własne podejście badania tych procesów oraz określiła porządek procesu badawczego realizowanego na potrzeby dysertacji. Rozdział ten traktować należy jako metodologiczny.

Rozdział piąty (str. 254-345) zawiera wyniki badań realizowanych z wykorzystaniem szeregu kwestionariuszy ankietowych zarówno na grupie dyrektorów muzeów narodowych, jak również w innych grupach interesariuszy wewnętrznych. Opisano w nim również wdrażane w latach 2011-2020 innowacje w muzeach narodowych, współpracę z instytucjami finansującymi naukę oraz odniesione te wyniki do opracowanego wcześniej katalogu determinant. Rozdział ten traktować należy jako empiryczny.

Rozdział szósty (str. 346-391) Zawiera końcową ocenę realizowanych w muzeach narodowych procesów innowacyjnych, studium przypadku dla Muzeum Narodowego w Szczecinie oraz rekomendacje dla przyszłych badań, polityki sektorowej i praktyki. Rozdział ten traktować należy jako empiryczny.

Zakończenie (str. 392-397) zawiera przede wszystkim wnioski wypływające z badań przeprowadzonych w pracy, podkreślające realizację celów pracy.

Układ pracy jest generalnie uporządkowany i logiczny. Rozkład treści w poszczególnych rozdziałach jest symetryczny. Treści rozdziałów zawierają w sobie kolejno elementy teoretyczne, jako wprowadzenie i po części realizację celów szczegółowych, następnie metodologię i wreszcie wyniki badań empirycznych oraz

wnioski. Całość jest wyraźnie uporządkowana i zorientowana na zgodne z wcześniejszymi założeniami zrealizowanie celu. Zakończenie wskazuje na realizację celów pracy.

V Ocena źródeł wykorzystanych w pracy

W spisie literatury znajdujemy 657 pozycji w tym raporty statystyczne, akty prawne, publikacje zbiorcze i periodyki, z których część to pozycje obcojęzyczne. Literatura jest aktualna i związana zdecydowanie z tematem pracy. Dobór źródeł jak i ich wykorzystanie w pracy uważam za prawidłowe a sposób prezentacji literatury ogólnie czytelny, nawet staranny.

VI Ocena strony edytorskiej

Opracowanie edytorskie pracy można uznać generalnie za poprawne. Należy jednak zwrócić uwagę na pewne uchybienia:

- str. 45 – powtórzenie całego zdania ze strony poprzedniej, z tego samego akapitu,
- str. 48, 66 – Autorka rozpoczyna pewnym momencie nawias, nie mający nigdzie domknięcia,
- str. 67, zdanie zawierające przypis 153 nie posiada orzeczenia i jest nieczytelne,
- niekonsekwencja w powoływaniu się na autorów: Autorka raz podaje inicjał, innym razem samo nazwisko,
- Str. 111 – w tytule wykresu podano „długość życia” – chyba funkcjonowania,
- str. 116 – trzecie zdanie drugiego akapitu „Dyrektor ...” jest całkowicie nieczytelne,
- str. 130 – pierwsze dwa zdania zostały niepotrzebnie rozdzielone z uszczerbkiem dla brzmienia zdania drugiego , podobnie zdanie po przypisie 356 i kolejne,
- str. 166 – skrót NIMOZ zastosowano po raz pierwszy bez wytłumaczenia,
- str. 170 – zdanie po przypisie 480 – „Państwo...” jest nieczytelne,
- str. 267 – Wykres 5.2.6. – nie wyjaśniono osi pionowej,

- str. 272 – zdanie „W skład mogą wejść...” na końcu traci sens,
- str. 281 – Wykres 5.4.1. – niepotrzebne kategorie: „Liczba pytaných” i „Brak odpowiedzi”,
- str. 282 – Wykres 5.4.2. – niepotrzebna kategoria „nie wiem”,
- str. 286 – wykres nie przedstawia innowacji, tylko ich liczbę,
- str. 298 – drugi akapit, pierwsze zdanie jest niezrozumiałe,
- str. 308 – Wykres 5.5.3. – trafniejsza byłaby postać słupkowa,
- str. 338 – wykres 5.5.25. – tytuł pozostał na tej stronie, wykres jest na kolejnej,
- praca zawiera kilkadziesiąt braków „literówek” które nie stanowią problemu, zwłaszcza przy takiej objętości.

Mimo wskazanych drobnych błędów, strona edytorska nie obciąża pracy, co więcej, charakter błędów w większości nie wpływa na zrozumienie treści.

VII Ocena merytoryczna pracy

Praca stanowi logiczną całość podporządkowaną realizacji celów pracy i weryfikacji założonej (hipo)tezy głównej. Podbudowa teoretyczna i usystematyzowanie wiedzy nie wzbudza w sensie merytorycznym żadnych zastrzeżeń. Jedynym, o charakterze nie merytorycznym jest objętość. Autorka bardzo wnikliwie przygotowała podbudowę teoretyczną, jednak zaowocowało to zwiększeniem objętości pracy. Opis metodologii badań jest wręcz za szeroki, biorąc pod uwagę te zaprezentowane w pracy. Cel pracy - identyfikacja i ocena determinant procesów innowacyjnych w muzeach narodowych w Polsce – został zrealizowany, czego dowodem są wyniki przedstawione w treści, zwłaszcza w rozdziałach empirycznych i wnioski przytoczone w zakończeniu.

Na stronie 165 Autorka zaprezentowała autorską mapę otoczenia dalszego i bliższego dla muzeów narodowych opracowaną z wykorzystaniem dostępnych źródeł i własnej wiedzy. Jest to jedno z miejsc w których dostrzega się holistyczne podejście

Autorki. Zastosowanie wielu zestawień, tabelarycznych i ilustracji graficznych wskazujących na szeroki przegląd literatury i głębokie osadzenie tematu w ekonomii uważam za bardzo wartościowe.

Sposób przeprowadzenia badania – analiza danych pierwotnych pochodzących z muzeów narodowych nie wzbudza zastrzeżeń. Prezentacja wyników, każdorazowo wsparta jest wnikliwą – poprawną merytorycznie interpretacją zawierającą nierzadko krytyczne uwagi i oceny a także wskazującą na głęboką znajomość problemu po stronie Autorki. Warto zauważyć, że wyniki badań zostały przeanalizowane w sposób wyczerpujący, uwzględniający ich wieloaspektowość i wydobywający z nich maksimum informacji.

Pod względem merytorycznym pracę oceniam pozytywnie mimo pewnych incydentalnych błędów wskazanych w uwagach.

VIII Uwagi do dyskusji

Autorka, podobnie jak wielu przed nią, zakładała ambitne podejście do badań, jednak zderzyła się z rzeczywistością. Planowane badanie całościowe, ze względu na czynniki niezależne od Autorki nie mogło dojść do skutku. Tym bardziej doceniam tak dokładną analizę tego, co udało się pozyskać.

Dyskusyjne jest – i tu nie wymagam odpowiedzi – założenie, że każde z opisywanych działań było innowacją. Część z nich było tylko pewnymi rozwiązaniami zastosowanymi po raz pierwszy w danej placówce, jednak o znikomym poziomie nowatorstwa. Na stronie 193 Autorka wskazuje na brak ustandaryzowanego miernika dla analizy wielu klas czynników – może rozwiązaniem byłoby skonstruowanie miary syntetycznej?

Wśród miar Autorka wskazuje gęstość zaludnienia – myślę, że w przedstawionym ujęciu – także ze względu na zakres czasowy badań – zmienna ta nie ma istotnego znaczenia.

Na stronie 354 Autorka píše, że niskie nakłady są destymulantą innowacyjności. Jest to sformułowanie niefortunne. Wraz ze wzrostem destymulanty (czyli wzrostem

nakładów) innowacyjność powinna maleć – to nieprawda. Wystarczy wskazać – co również zostało zrobione – że obecne nakłady są zbyt niskie.

Ponadto w toku lektury nasuwają się dwa pytania:

1. Czy dostrzega Autorka innowację, która została wprowadzona w którymś z badanych muzeów narodowych i ze względu na jej zalety mogłaby być rozpowszechniona w innych?
2. Autorka wskazuje na wysoki poziom innowacyjności muzeów w prezentowanym przez siebie ujęciu. Czy jednak którakolwiek z innowacji opisywanych w pracy moglibyśmy
– w ujęciu Schumpeterowskim – uznać za rzeczywista innowację, być może przełomową?

Reasumując, recenzowana praca doktorska jest oryginalnym rozwiązaniem, zaprezentowanego w niej zagadnienia naukowego. Autorka podjęła w niej problem, który ma istotne znaczenie z punktu widzenia poznawczego i praktycznego wykorzystania. Trafnie określiła cele dotyczące jego analizy i z sukcesem je zrealizowała. Przeprowadzając swoje wywody wykazała się dobrą znajomością ogólnej wiedzy teoretycznej z zakresu ekonomii, a także umiejętnością samodzielnego prowadzenia pracy naukowej w warunkach ograniczonego dostępu do informacji. Recenzowana praca plasuje się w obrębie instytucjonalnego nurtu nauk ekonomicznych .

Stwierdzam, że recenzowana praca Pani mgr Anny Marii Marszał spełnia wymogi stawiane pracom doktorskim określone w art. 187 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o Szkolnictwie Wyższym i Nauce (Dz.U. z 2023 r., poz. 742).

W związku z powyższym, **wnoszę o dopuszczenie mgr Anny Marii Marszał do publicznej obrony przed Radą Naukową Instytutu Ekonomii i Finansów Uniwersytetu Szczecińskiego. Rozprawa może być podstawą do ubiegania się o nadanie stopnia doktora w dziedzinie nauk społecznych, w dyscyplinie ekonomii i finansów.**

Częstochowa 12.V.2025 Marek Smyt

Politechnika Częstochowska
Wydział Zarządzania

al. Armii Krajowej 19 B, 42-201 Częstochowa
tel. +48 34 325 03 95, e-mail: dziekan@wz.pcz.pl
www.wz.pcz.pl

